

“Dissemination of inaccurate information” or “dissemination of information” that defames an individual, is the first condition, that is mentioned in legislation and researches in the case of protection of honor, dignity and business reputation. The defendant in a civil case must prove, in accordance with the decision of the Plenum of the Supreme Court №7 of 28.09.90 “On the application by courts legislation governing protection of honor, dignity and business reputation of citizens and organization”, that information disseminated by him is true, and the plaintiff of obligation must prove only the fact of dissemination of information that defames him, the person against whom the lawsuit is filed.

Also this rule is enshrined in Part 1 of Art. 277 of the Civil Code of Ukraine, that enshrines the right of person, whose personal non-property rights have been violated as a result of the dissemination of inaccurate information about him and (or) members of his family, for response, as well as refutation of such information.

References:

1. Підпригора О.А. Основи римського приватного права. К.: Вища школа. 1995. С. 207.
2. Гаджиев Г.А. Конституционные принципы добросовестности. Государство и право. 2002. №7. С. 58.
3. Эрделевский А. Диффамация. Законность. 1998. № 12. С. 11.
4. Домбровский І.П. Честь, гідність, ділова репутація. Духовні складові особи чи юридична зброя. Юридичний вісник України. 2000. № 20 (256). С. 6.
5. Гражданское право Украины: В 2-х частях. Часть 1. Под ред. А.А. Пушкина, В.М. Самойленко. Х.: Основа, 1996. С. 199.

Ключові слова: особисті немайнові права, добросовісність, честь, гідність, принципи.

Ключевые слова: личные неимущественные права, добросовестность, честь, достоинство, принципы.

Key words: personal non-property rights, good faith, honor, dignity, principles.

ОРЗІХ ЮРІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАПОВІДАЛЬНИЙ ВІДКАЗ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Вже 17 років як існує Цивільний кодекс України, що був прийнятий на зміну Цивільному кодексу УРСР 1963 року. Надзвичайно велика кількість новел була запроваджена, деякі інститути знайшли своє друге життя у сучасному вигляді. Водночас серед запроваджених новел

залишилися і такі, що не знайшли адекватної нормативної регламентації на підзаконному рівні, що залишило значну кількість питань, що постають перед суб'єктами правозастосування. Однією з таких новел став заповідальний відказ, передбачений статтею 1237 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) [1].

Сутність заповідального відказу відповідно до статті 1238 ЦКУ [1] полягає у обов'язку спадкоємця передати на користь відказоодержувача у власність або за іншим речовим правом майнового права або речі, що входить або не входить до складу спадщини. За майже 20 років існування Цивільного кодексу України практика застосування заповідального відказу обмежується, як правило, встановлення у заповіті обов'язку спадкоємця надати відказоодержувачу (дружині чи чоловіку спадкодавця, дітям спадкодавця) права користування квартирою/житловим будинком, права проживання у такому житлі. Реалізація цієї умови заповіту відбувається у вигляді встановлення сервітуту (права користування чужим майном – стаття 401 ЦКУ [1]) на підставі заповіту (стаття 402 ЦКУ [1]). Виходячи з того, що встановлення сервітуту відбувається щодо нерухомого майна, відповідно до статті 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [2], такий сервітут підлягає державній реєстрації у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Водночас, якщо у заповіті не має прямої вказівки на реалізацію заповідального відказу шляхом саме встановлення сервітуту виникає необхідність тлумачення заповіту (стаття 1256 ЦКУ [1]), яке на практиці також надто рідкісне явище. Зазначимо лише, що у випадку необхідності тлумачення заповіту, яким встановлений заповідальний відказ доцільно тлумачення заповіту викладати у вигляді договору про тлумачення заповіту, що укладається між всіма спадкоємцями, як тими, що названі у заповіті, так і тими, що не вказані у ньому. Метою саме такого підходу до реалізації цієї норми є прагнення до уникнення випадків потенційних порушень та оскаржень такого договору спадкоємцями, що не приймали в ньому участі і які можуть бути проти саме такого тлумачення заповіту.

Інше питання це участь відказоодержувача у тлумаченні заповіту. Якщо такий відказоодержувач є одночасно спадкоємцем за законом то проблема зникає оскільки формально, вимога статті 1256 ЦКУ [1], щодо тлумачення заповіту спадкоємцями (без уточнення спадкоємцями за законом чи за заповітом), дотримана. У випадку, якщо відказоодержувач не відноситься до переліку спадкоємців за законом його участь договорі про тлумачення заповіту є спірною хоча і бажаною з тих самих міркувань – уникнення потенційного оскарження договору відказоодержувачем, що не погодиться із саме таким тлумаченням заповіту оскільки. Звісно, що такий вихід із ситуації все одно не позбавляє відказоодержувача або спадкоємця оспорювати такий договір у судовому порядку однак це стає складніше реалізувати.

Більш проблемним у питанні практичної реалізації є ситуації заповідальних відказів, якими покладається обов'язок на спадкоємця передати нерухоме майно у власність відказоодержувача. Задля спрощення спробуємо структурувати можливі ситуації: 1. Нерухоме майно, що

передається власність відказоодержувача належить на праві власності спадкодавцю (входить до складу спадщини); 2. Нерухоме майно, що передається власність відказоодержувача належить на праві власності спадкоємцю (не входить до складу спадщини).

В обох випадках проблемність реалізації норми полягає в тому, що законодавцем залишається поза увагою спосіб, яким буде передаватися таке майно у власність відказоодержувача і документальне оформлення. Зазначимо, що відказоодержувач, навіть, якщо він відноситься до якоїсь черги спадкоємців за наявністю родинних стосунків із спадкодавцем тим не менш не є спадкоємцем. Тобто відказоодержувач – це не спадкоємець, що значить, що свідоцтво про право на спадщину такому відказоодержувачу видаватися не може. Не існує ані законодавчого підґрунтя для видачі такого свідоцтва, його форми такого свідоцтва, ані правового. Більш того, таке майно не може сприйматися як успадковане майно, що призводить до певних правових наслідків у сімейних правовідносинах та податкових правовідносинах. Таке нерухоме майно формально, відповідно до статті 57 Сімейного кодексу України (далі – СКУ) [3], не може відноситися до майна, що є об'єктом приватного власності такого відказоодержувача у випадку його перебування шлюбі. З точки зору податкового законодавства, якщо таке нерухоме майно не відноситься до успадкованого чи подарованого на нього не можуть розповсюджувати свою дію норми статті 174 та абзац 2 пункту 172.1 статті 172 Податкового кодексу України [4].

Можливість використання договору дарування як конструкції, що за аналогією з спадкуванням забезпечує безоплатну передачу нерухомого майна у власність, може бути одним з потенційних рішень але виключно для ситуації коли у власність повинно передаватися майно, що належить спадкоємцю. Нерухоме майно, що належить спадкодавцю і повинно бути передане у власність відказоодержувача на виконання заповіту, неможливо передавати на підставі договору дарування оскільки власник такого майна відсутній, що суперечить сутності договору дарування.

Одним з можливих рішень проблеми передання у власність відказоодержувача нерухомого майна, що належить спадкодавцю є передбачення процедури виконання заповіту у змісті самого заповіту, а за інших умов такий заповіт може стати таким, що неможливо виконати.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20210101#n2652>.
2. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15/conv/paran190#n43>.
3. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n292>.
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n4160>.

Ключові слова: заповідальний відказ, нотаріус, правозастосування, нотаріальна практика, тлумачення заповіту.

Ключевые слова: завещательный отказ, нотариус, правоприменение, нотариальная практика, толкование завещания.

Key words: legate, notary, application of law, notarial practice, interpretation of will.

ЗАВАЛЬНЮК СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ХАРАКТЕРИСТИКА УЯВНИХ І РЕАЛЬНИХ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ В КОНТЕКСТІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИЗНАЧЕНЬ ЩОДО ЦИХ ЯВИЩ: СПРАВЖНІ І НЕСПРАВЖНІ ПРОГАЛИНИ

В юридичній науковій літературі виділяють класифікацію поділу прогалин у цивільному законодавстві залежно від погляду на необхідність врегулювання правовідносин цивільним законодавством. Найчастіше за таким поділом виділяють уявні і реальні прогалини, проте в науковій доктрині деякі науковці досліджуючи це саме явище використовують інші терміни, зокрема прогалини у законі і прогалини поза законом, що в свою чергу призводить до дослідження цього самого явища, фактично цієї ж самої класифікації і цих самих видів, але з використанням іншого підходу.

Можна підтримати точку зору тих авторів, які цілком справедливо вважають, що немає ніяких підстав вважати несправжньою прогалиною повну відсутність нормативного акту, що вище названо «уявною» прогалиною, тобто менш справжньою, ніж неповнота існуючого акту. Терміни «справжня» і «несправжня» в цьому випадку можуть лише дезорієнтувати практику по виявленню, заповненню та подоланню прогалин [4, с. 50].

Німецький цивіліст Е. Цительман є основоположником концепції поділу прогалин на «справжні» і «несправжні» (хоча по суті той самий поділ що й «уявні» і «реальні»). Він стверджував, що у «несправжніх» прогалин немає особливих, відмінних від загальноприйнятих правил тлумачення закону [1, с. 108], в той час як «справжні» прогалини присутні, коли законом щось не передбачено чи не врегульовано, що унеможливує прийняття рішення суб'єктом правозастосування, в той час, коли таке рішення повинно бути прийняте; а також у випадку, коли воля законодавця в нормативно-правовому акті є зрозумілою, але в її межах наявні декілька варіантів для прийняття рішення, і законодавець не вказує, якому саме слід надати перевагу [2, с. 32; 3, с. 40]. В наступних наукових дослідженнях вчені-юристи зводили свої